

Jeg ved jo nok, at da vi vedtog Loven om Jord til Landarbejdere, blev det sagt, at det var en Slags privilegerede Borgere i Samfundet, men vi drev det dog ikke til, at de bleve saa privilegerede, som de store Jordejere i Forvejen vare, thi naar en saadan Mand gaar i Stykker, tager Staten sig jo af Ejendommen, administrerer den for ham og bringer den paa Fode igen, saaledes at den atter uden Gæld kan gaa over til ham eller i alt Fald til hans Arvinger, medens han i den Tid, som saaledes gaar, faar en rund Sum Penge at leve af. Jeg mener ogsaa, at her kunde det dog maaske være værdt at overveje, om der ikke trænges til en Forandring. Vi, der have beskæftiget os noget med Landarbejdere, have jo mange Gange set, at naar de have søgt at faa Jord, har det været vanskeligt for dem at komme i Besiddelse af Jord af nogenlunde Værdi, og som var til Salg paa saadanne Vilkaar, at de kunde købe den. Hvis man opfyldte Grundlovens § 93, der siger, at intet Len eller Stamhus eller Fideikommissgods kan for Fremtiden oprettes, og at det skal ved Lov nærmere ordnes, hvorledes de nuværende kunne overgaa til fri Ejendom, er det min faste Overbevisning, at saa vilde en hel Del af de store Godser snart blive delte paa flere Hænder, end de ere i Øjeblikket. Og det synes mig da ogsaa, at det var tidssvarende, at Staten ikke længere nærrede større Forkærlighed for de større Jordejere end for de mindre ved under de før skildrede Forhold at administrere den større Jordejers Sager, og naar de ere bragte paa Fode igen at indsætte ham i alle hans gamle Rettigheder og Herligheder. Saaledes bærer Staten sig jo ikke ad med os Smaafolk. Jeg tror, at det nu, da vi have faaet et Systemskifte, er paa Tide at rejse dette Spørgsmaal. Tidligere ved jeg nok, at det var unyttigt; den gældende Opfattelse inden for det tidligere herhjemme herskende Parti, Højre, der alle Dage har regeret os, var selvfølgelig den, at denne Klasse Medborgere vare ganske uundværlige for Samfundet. Jeg antager, at den herskende Opfattelse nu, da der ligesom er kommet en ny politisk Luftning, herefter vil være den, at naar en saadan Godsejer ikke kan klare sig, og det kan paavises med rene Tal, at der, hvor han ikke kunde klare sig, kunne med Lethed flere hundrede Landarbejderfamilier klare sig; naar de faa Lov til at beholde de Indtægter, han har, bør man søge en Forandring i disse Forhold.

Jeg synes, at alle disse Forhold, Spørgsmaalene om en Ændring i Loven af 19. Februar 1861, om Statens Administrationspligt over for de store Godsejere, Opfyldelsen af Grundlovens § 93 o. s. v. egnede sig til at tages under Overvejelse nu, da vi ere komne ind i en ny Tid. Jeg tror, at det vilde blive et lønnende Arbejde at tage fat paa, og at det vilde bidrage til, at vi kunde beholde Ungdommen i Landet, medens den nu tit rejser til fremmede Verdensdele, blot fordi det overstiger dens Midler at faa fat i den Jord, der er her hjemme, og fordi der aabnes den lettere Adgang til at faa Jord i andre Lande eller Verdensdele. Der er sikkert Jord nok her hjemme, hvis man vilde gaa den af mig anviste Vej og sørge for at faa indført fri Ejendom der, hvor nu stærke Baand og Forpligtelser hvile.

Maa jeg med det samme sige med Hensyn til Loven om Jord til Landarbejdere, at jeg tror, vi snart komme til at forhøje Grænsen. Jeg tror ikke, at de 4,000 Kr. længere strække til. Det er, saa vidt man kan skønne — i alt Fald paa den Egn, hvor jeg bor — saaledes, at der nu er ved at komme Gang i denne Lov. Straks da den udkom, var det naturligvis ikke ret mange, der vare i Besiddelse af de fornødne Midler til at kunne komme ind under Loven, men nu, da Loven har virket i nogle Aar, og de vedkommende vide, hvad de kunne opnaa ved at spare de fornødne Penge sammen, er det naturligt, at der er ved at komme mere Grøde i Luften denne Lov vedrørende. Jeg tror, det bliver nødvendigt, at vi komme op over de 4,000 Kr., hvad jeg for Resten altid har troet, thi naar de vedkommende Landarbejdere skulde erhverve en Lod paa 4—5 Tdr. Land, tager dette som Regel omkring 2,500 Kr., endogsaa 2,600 Kr. — saaledes ere Forholdene hos os —, og naar de saa skulle bygge og anskaffe Besætning, vil det næsten være umuligt for dem at holde sig nede ved Grænsen, de 4,000 Kr. Jeg vilde derfor finde det heldigt, at vi saa snart som muligt faa denne Lov revideret, og det vilde da være en udmærket Foranstaltning, om vi kunde komme en lille Smule højere op.

Jeg har fundet Anledning til at omtale disse Forhold noget udførligere, fordi det er Spørgsmaal, der ligge mig stærkt paa Sinde. Jeg ved vel, at det tidligere har været unyttigt at drage det frem, men jeg haaber, at nu, da vi leve i en ny Tid, kunde det muligt føre til noget Fremskridt, at det bliver taget op til Diskussion.